

Буюклі В.В., слухач магістратури
психологічного факультету Інституту кримінально-
виконавчої служби *Науковий керівник*: докор
педагогічних наук, професор Сова М.О.

Попередження рецидивної злочинності

На сучасному етапі розвитку суспільства, що характеризується зростанням злочинності і, відповідно, передбачає необхідність довгострокової, послідовної, комплексної, контрольованої боротьби з нею. Для досягнення соціальної безпеки у суспільстві набуває поширення розуміння того, що для ефективної боротьби зі злочинністю в цілому і, рецидивом злочинів зокрема, потрібні не лише каральні, але й попереджувальні заходи. Ці заходи повинні бути спрямовані на вдосконалення суспільних відносин з метою створення всіх необхідних політичних, економічних, соціальних умов для задоволення духовних і матеріальних інтересів людини. У зв'язку з цим актуальності набуває дослідження проблеми протидії та попередження рецидивної злочинності.

Аналіз кримінологічних досліджень (Михайленко П.П., Кузнецов В.В., Михайленко В.П., Савченко А.В., Кузнецова Л.О., Вільхова Л.Є) показує, що значна група рецидивістів вчиняє нові злочини у перші дні або місяці перебування на волі. У роботах кримінологів зазначається, що певна частина звільнених після відбуття покарання у вигляді позбавлення волі виходить на волю з наміром продовжити злочинну діяльність.

Проте поставлена проблема недостатньої мірою вивчена у науковій літературі. Актуальність дослідження проблеми рецидивної злочинності підтверджується статистичними даними щодо кількості вчинення повторних злочинів в Україні.

Мета наукового пошуку - теоретично обґрунтувати й визначити напрями попередження рецидиву злочинів.

Для вирішення поставленої проблеми. перш за все, слід розглянути поняття «рецидивіст» і «рецидивна злочинність» - складного кримінального явища, яке має свої закономірності й не може бути викорінене у найближчі часи.

Рецидивісти становлять підвищену суспільну небезпеку, оскільки, в силу соціально-психологічної запущеності, вони легко знаходять підходящу ситуацію для здійснення нових злочинів, а за відсутності останньої - самі створюють її, здійснюють негативний вплив на нестійких членів суспільства, залучають їх в злочинну діяльність. Рецидивісти, як правило, є не тільки носіями а й розповсюджувачами злочинних моралі та звичаїв.

Як показують кримінологічні дослідження, значна група рецидивістів вчиняє нові злочини у перші дні або місяці перебування на волі. Можна сказати, що певна частина звільнених після відбуття покарання у вигляді позбавлення волі виходить на волю з наміром продовжити злочинну діяльність.

Рецидивна злочинність - вид злочинності в країні або в окремих її регіонах як відносно масове, історично мінливе, соціально-правове явище, що включає сукупність злочинів, учинених у певний проміжок часу на певній території особами, які раніше скоювали злочин.

Отже, попередження рецидиву злочинів спрямоване певною мірою на те, щоб спонукати тих, хто відбуває покарання, і тих, хто звільняється від нього, відмовитись від продовження злочинної діяльності.

Максимально можливим у боротьбі з нею є зменшення її до певного контрольованого рівня з боку держави та суспільства.

Попередження рецидиву злочинів здійснюється в таких напрямках:

1) Загальносоціальне попередження, яке реалізує антикриміногенний потенціал суспільства в цілому. Здійснення заходів такого характеру зменшує суспільні протиріччя, криміногенне протистояння різних верств населення, соціальну дезорганізацію і людську деструктивність.

2) Спеціально-кримінологічне попередження рецидивної злочинності:

безпосередня протидія причинам і умовам, що її породжують або сприяють її виникненню і розвитку, формують сталу антисуспільну настанову у злочинців, провокують повторні злочинні прояви; а також запобігання і припинення на будь-якій стадії початого злочину а також ресоціалізація та адаптація осіб, що відбули покарання. До даного виду попередження входять такі три напрями: кримінологічна профілактика, запобігання злочинам, припинення рецидиву злочинів.

3) Підрив і руйнування кримінальної («блатної») субкультури, традиції і звичаї якої суперечать загальнолюдським цінностям.

4) Вдосконалення правоохоронної діяльності .Сюди можна віднести своєчасне виявлення і розкриття злочинів, неухильне забезпечення принципів невідворотності і більш суворого покарання злочинців за новий злочин. Це регулюється законом України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 7 квітня 2011 року. ч.1, п.1), підпункт д) визначає: що особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, державної кримінально- виконавчої служби, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, особи начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту є суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення .

5) Вдосконалення пенітенціарної та постпенітенціарної роботи виправно- трудових установ і органів внутрішніх справ.

6) Адміністративний нагляд за певною категорією осіб, звільнених з місць позбавлення волі, який здійснюється відповідно до закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» .

На підставі викладеного слід сформулювати такі висновки.

Злочинці-рецидивісти становлять підвищену суспільну небезпеку. Вони є носіями та розповсюджувачами злочинних моралі та звичаїв.

Для ефективної боротьби зі злочинністю в цілому та із таким явищем як рецидив злочинів зокрема, необхідне застосування не лише каральних, а й попереджувальних заходів, які повинні бути спрямовані на вдосконалення суспільних відносин з метою створення всіх необхідних умов для задоволення духовних та матеріальних потреб та інтересів людини.

Попередження рецидиву злочинів спрямовується на те, щоб спонукати тих, хто відбуває покарання і тих, хто звільнений від нього, але має непогашену чи не зняту у встановленому законом порядку судимість, від продовження злочинної діяльності.

Список використаних джерел

1. Михайленко П.П., Кузнецов В.В., Михайленко В.П. Рецидивна злочинність в Україні. - К.: Аванпост-прим, 2009.-168 с
2. Батиргарєєва В. - Рецидив злочинів за кримінальним законодавством України і зарубіжних країн: порівняльний аналіз // Порівняльне правознавство. Вісник. - 2004.-№2. -158 с
3. Жаровська Г.П., Ющик О.І. Кримінальне право України (Загальна частина) підручник. Чернівці: Рута, 2013. -124 с
4. Зинченко И. А. Составные преступления.- Х.: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. - 204 с.
5. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : [навч. посіб.] / Навроцький В. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 704 с.
6. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України За редакцією доктора юридичних наук, професора М. І. Мельника, кандидата юридичних наук, доцента М. І. Хавронюка. - К.: Атіка, 2005.-1064 с
7. Пічників, Н.П., Чернишов В.Н.. Кримінальне право (Загальна частина): конспект лекцій, Тамбов: Тамов.гос.техн. ун-т, 2006. - 140 с
8. «Про засади запобігання і протидії корупції» Закон України від 7 квітня 2011 року (Відомості Верховної Ради України,2011, № 40, ст. 404)
9. «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 7
10. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів вищих навчальних закладів - К.: Атіка, 2004. - 488 с